

A New York Times-bestseller *A csodálatos kutyadoki*
című sikerkönyv szerzője

Cesar Millan

AMIT A FALKÁTÓL
TANULTAM

Cesar Millan és Melissa Jo Peltier

ELSŐ LECKE: TISZTELET

*Mi a nap és a hold vagyunk, barátom; a tenger és a part.
Nem az a célunk, hogy egymássá váljunk, hanem az,
hogy elismerjük egymást; megtanuljuk látni a másikat
és tisztelni azért, ami ő, mert mindegyikünk a másik ellentéte
és kiegészítése.*

Hermann Hesse, *Narciss és Goldmund*

Ugyanúgy nézett ki, mint a többi kutya a farmon: farkashoz hasonló fej, kissé kunkori farok, hosszú lábak és sovány prérifarkasszerű test. De a bundájáról mindig meg lehetett ismerni, világos, krémfehér volt, ami nagyon különbözött a falka többi részének barna és szürke bundájától. Még amikor a lebukó nap a háta mögül sütött, és nem igazán látszott a színe, akkor is volt valami különleges ebben a kutyában, ahogy hazatért a mezőn töltött hosszú, forró nap után. A kaptató közepén ügetett, minden lépésétől

felkavarodott a por a kitaposott úton, és kivételes büszkeség áradt belőle.

Paloma mindig pont a nagyapám mögött vagy mellett, de a többi férfi és kutya előtt ment, és olyan büszkén, egyenesen tartotta magát, mint a nyugat-mexikói parton fekvő otthonunk, Sinaloa dobjain szétszórt pitayafák. Hegyezte a fülét és oldalra billegette, mintha műholdvevőkkel keresné a jeleket. Felfelé tartotta a fejét és a nyakát, és miközben szoborként állt, a szemei mozogtak, és mindenre odafigyelt maga körül.

Paloma kétségkívül a falkavezére volt a hét-nyolc örku-tyának, akik velünk éltek – mint ahogy a nagyapám egyértelműen a vezetője volt saját falkájának (köztük a mi családunknak, a kutyáknak és a napszámosoknak). De Paloma a nagyapám kapitánya is volt. Lehet, hogy nem ember volt, de kétség nem fért hozzá, hogy ő volt a helyettes. A kutyák és a tanyasi szolgák is érezték ezt.

Mint ahogy nagyapám jobbkezével, Paloma jelenlétével is számolni kellett, amit a közösség tisztelt és becsült. A nagyapámhoz hasonlóan Paloma is ösztönös vezető volt, nyugodt, higgadt, de tagadhatatlanul irányító. Mint a nagyapám, Paloma is mindennap hajnaltól alkonyatig dolgozott a megélhetésért. És mint a nagyapám, ő is felelős volt a rá bízottak biztonságáért és jólétéért.

Kisfiúként a tanyán éltem a nagyapámmal és nagyanyámmal, anyámmal és apámmal, testvéremmel, Norával, és lenyűgözött Paloma. Figyeltem a viselkedését a többi kutyával: hogyan igazgatta a kölyköket, hogyan csinált rendet, amikor kitört egy nézeteltérés, és különösen azt, hogyan reagált ösztönösen a nagyapám kívánságaira, mielőtt még kimondta volna őket. Emlékszem, ahogy mélyen belenez-

tem Paloma világosbarna szemébe, és felvillanyozódtam, ahogy visszanézett rám – nemcsak állat volt, hanem mély és érző lélek. Megértés volt a szemében, és időtlen bölcsesség. Emlékszem egy pillanatra, amikor Paloma a szemével szólt hozzám: „Egy nap saját falkádat fogod vezetni.”

CSAKNEM NEGYVEN ÉVET UGORJUNK előre az időben. Paloma és a falkája már rég nincsen. Az emberi lét átka, hogy valószínűleg túl fogjuk élni szinte az összes kutyát, akit valaha ismertünk és szerettünk. De ahogy ma itt ülök, és kinézek a hullámozó dombokra és völgyekre, amik a kaliforniai Santa Clarita Kutyapszichológiai Központomat körülveszik, még mindig el tudom képzelni őket – nem mint szellemeket, hanem mint élő, lélegző lényeket, és az energiájuk még mindig itt vibrál a dombokon.

Visszanézve rá kell jönnöm, hogy először akkor tapasztaltam a vezetést, amikor figyeltem a nagyapámat, ahogy a tanyát igazgatja. Nem kellett erőszakosan parancsolgatnia az embereknek. Nem dühödött fel és nem félt, amikor a termés a vízhiánytól elszáradt. Erős és kemény keze miatt mindenki készségesen engedelmeskedett neki, beleértve az állatokat is.

Paloma volt a nagyapám párja az állatok világában, és ugyanilyen tiszteletet váltott ki. Nem kellett ugatnia vagy morognia, hogy a falka tagjai kövessék. Soha nem látszott rajta a félelem vagy a szorongás, amikor az állatok rosszul érezték magukat a hőségtől vagy az éhségtől.

Most már tudom, hogy a nagyapám és Paloma közös tulajdonsága volt az, amiért keményen fogok dolgozni az életem

során: a képesség, hogy bizalmat és tiszteletet ébresszen másokban. Nem lehetsz vezető, ha nem szolgálsz rá a tiszteletre a kölcsönös bizalom kiépítésével, ami az emberi és kutyakapcsolatok sarokköve. Azok a vezetők, akik ebben a tekintetben felsülnek, gyakran szorulnak félelem alapú vezetésre – egy olyan vezetési stílusra, ami nem működik az állatvilágban vagy az ember–kutya kapcsolatokban.

Van egy régóta fennálló mítosz a szakmámban, miszerint „domináns stílusú” tréningmódszert használok. A dominancia szót a falkavezér kutyákra vonatkozóan állandóan félreértelmezik, mint uralkodás vagy megfélemlítés. Ez nem az a fajta vezetés, amit a nagyapámtól és Palomától tanultam, és nem az az inspiráló vezetés, amit terjesztek. A falkavezérség építőkövei a tisztelet és a bizalom, nem a félelem és az uralkodás.

Az élet körforgása

Nagyapám tanyáján születtem és töltöttem a gyerekkorom jellemformáló éveit Culiacánban, Mexikóban. Teljesen hagyományos vidéki életet éltünk. Mindennap dolgoztunk, hogy fenntartsuk a gazdaságot: a nagyapámnak, nagyanyámnak, apámnak, anyámnak, és még nekünk, gyerekeknek is megvoltak a saját házimunkáink és feladataink. (Először csak a nővérem, Nora és én voltunk, később jöttek a testvéreim, Monica és Eric.)

A nagyapám béres gazdálkodó volt, ami azt jelentette, hogy bár nem az övé volt a föld, a tulajdonosa megengedte, hogy ott éljen. Az élete mindennapján felkelt és dolgozott: fejte a teheneket, nevelte a disznókat a húsupért, begyűjtötte a tojásokat és learatta a zöldségeket. Néha mel-

*A családom a nagyapám tanyáján élt és együtt dolgozott.
(Balról jobbra: az anyám, TK, a nagyanyám, Nora, a nővérem,
a nagyapám és én.)*

lékesként bányásként is dolgozott. Úgy tudott megélni, hogy a kemény munkát adta a föld használatáért, és a családjáról való gondoskodásért. A tanyán halt meg, 105 éves korában.

Ez a fajta élet valószínűleg úgy hangzik, mint a távoli múlt kövülete – és bizonyos értelemben az is. De ilyen az élet egy fejlődő országban. A nagycsaládom tagjai Mexikóban még mindig elég hasonlóan élnek.

Amikor olyan hatéves lehettem, a családommal Mazatlán városába költöztünk, a nagyapám tanyájától 200 kilométerre. De minden nyarat a tanyán töltöttem tizenéves korom végéig. Ha visszanezék, tudom, hogy idealizálom ezt az időt, és még ma is úgy gondolom, a régi egyszerű, tanyasi napoknak köszönhetem, hogy megtanultam, milyen érzés az igazi egyensúly és boldogság.

De a valóság az, hogy a tanyasi élet nem mindig volt idilli. Az egész családnk hajnaltól alkonyatig dolgozott. Nem volt helye annak az embernek vagy állatnak, aki nem tette a dolgát. Különösen a kutyákra támaszkodtunk: a kecskék és tehenek terelésénél, a termény őrzésénél az egerektől, nyulaktól és madaraktól; illetve a házőrzésnél, hogy figyelmeztessenek a ragadozók és ismeretlen emberek közeledtére.

A nagyapám valószínűleg nem tudta volna elégedetté tenni a bérbeadóját, és nem tudta volna eltartani a családját, ha nem lett volna Paloma és a falkája.

Paloma csatlakozik a családhoz

Egy mexikói farmon az ember eladja, megveszi vagy elcseréli a háziállatait – teheneket, lovakat és disznókat –, de a kutyák általában csak úgy ott vannak. Ám a történet, ahogy Paloma hozzánk került, mégis kicsit különlegesebb.

Egy nyáron, amikor még totyogós kisbaba voltam, a nagyapám meglátogatott egy szomszédos tanyát, és megtudta, hogy az egyik kutyájuk épp akkor kölykezett egy almot. Kíváncsi volt, és megkérdezte, megnézheti-e őket. Egy fehér kölyök tűnt fel a szürke és barna testvérek között. Egyértelműen ő volt az alfa-hím: energikus, büszke volt, bökdöste a testvéreit, hogy menjenek odébb az anyjuk csecsétől. A nagyapám, aki rá tudott hangolódni az állatok energiájára, látta, hogy a kis fehér kölyök vezető, és meglepődött az erején. Felajánlotta a szomszédnak, hogy elcserélné az egyik disznóját a fehér kutyára, ha a kutya már elég idős, hogy elhagyja az anyját, a földműves pedig beleegyezett.

Hogy miért nevezte el a nagyapám az új kölyköt Palomának, ami spanyolul galamb, soha nem tudtam meg. Ango-

lul lánynévnek hangzik, de a spanyolban a szavak lehetnek hímneműek és nőneműek. Talán Paloma egy fehér galambra emlékeztette a nagyapámat.

Mindenki egyenlő a nap alatt

A tanyán a nagyapám, az apám és a többi munkás harmóniában dolgozott együtt az állatokkal. Az állatok részesei voltak annak, amit közösen csináltunk. A kutyák nem a házban éltek, nem kaptak kutyatápot vagy habfürdőt. Ugyanakkor ők is a családukba tartoztak. Képzeld el, hogy néhány rokonod a szomszédban lakik, teljesen összhangban vannak veled és az életeddel, mégis megvannak a saját rituáléik, szokásaik és kultúrájuk. Pontosan ilyen volt.

A kutyák még a nyelvünket is beszélték. Nem a spanyolról beszélek, hanem az energia nyelvéről. Összhangban voltak. Nem volt diszkrimináció, hierarchia vagy rang, mindannyian kölcsönös tiszteletet és bizalmat élveztünk, és mindenki együtt, ugyanazt a célt szolgálta. Nem volt olyan érzésünk, hogy a csirke kevesebbet ér, mint a macska, hogy a macska kevesebbet ér, mint a kutya, vagy a kutya kevesebbet ér, mint a ló, mivel mindegyikük egy magasabb célt szolgált.

A kutyatulajdonosoktól eltérően, akikkel együtt dolgozom, mióta Amerikába jöttem, a családtagjaim nem mondták az állatoknak, hogy „szeretlek”. Bár Paloma mindig a nagyapám mellett volt, a nagyapám soha nem engedte, hogy a kutya az ágyában aludjon, és nem adott neki jutalomfalatot vagy játékot. Helyette azzal tisztelte meg, hogy mindig hálás volt Palomának, figyelt rá, hogy ő és a falkája kapjon enni, legyen szállása és vize. Cserébe Paloma azzal váltotta ki a nagyapám tiszteletét, hogy következetes, megbízható

és érzékeny volt arra, amire az emberi családjának szüksége volt. A tisztelet szerintem a szeretet sajátos, erős formája.

A nagyapám megtanította nekem, hogy mindig bízni kell az állatban és tisztelni kell. Minél jobban szükséged van az állatra, annál több tiszteletet kell adni neki. Gondoljunk bele. Ha nincs köteled, hogy megfogd az elveszett szamaradat, csak azzal ösztönözheted, hogy veled menjen, hogy bízol benne és tiszteled. Ha megszerzed egy állat tiszteletét, ez a tisztelet kötéllel változik, de nem erőszakos kötéllel. A bizalom a kölcsönös együttműködés kötele.

*A kutya a legbűségesebb az állatok közül,
és nagyra becsülnénk, ha nem lenne ilyen gyakori.
Urunk, Istenünk a legnagyobb ajándékait
tette a legközönségesebbé.*

Luther Márton

Tanulni a hibákból

Ha együttműködő közösségben élünk, mint a nagyapám tanyáján, hibát elkövetni nagy dolog, és a következmények súlyosak lehetnek. Kisfiúként persze energikus, kíváncsi és csintalan voltam. Megőrjítettem az anyámat, mert mindig mélyebben bele akartam látni a dolgokba, mindig azt kérdeztem, „miért?” A gyerekek követnek el ballépéseket és próbálgatják a határaikat, én is ezt tettem.

Egy nap, hatéves koromban összevesztem a húgommal. Az anyám az ő pártját fogta, amitől feldühödtem. Hirtelen haragomban kimasíroztam az ajtón, és azt terveztem, hogy kimegyek a mezőre, ahol az apám és nagyapám dolgozott.

Miközben kimentem a házból, elmentem a lovunk mögött egy méterrel, ami ki volt kötve. Rögtön megérezte a dühömet, elkezdett dobogni és rúgni. Aztán átrappoltam az udvaron, ahol a tyúkokat tartottuk, amik nyugodtan csipegettek. Amint a közelükbe értem, ők is megéreztek a dühöm, és idegesen szétszóródtak, kitértek az utamból. A kakas kukorékolt, csapkodott a szárnyával és megkergett. Végül odaértem a szamárhoz, épp vizet ivott egy hosszú vályúból a mezőre vezető út mellett. A szamár volt az egyetlen állat, amire felülhettem, tehát felugrottam a hátára, és megrúgtam. És erre a szamár – az egyik legnyugodtabb, leg-higgadtabb állat, amit el lehet képzelni – elkezdett bakolni, és majdnem ledobott. Aztán nem akart moccani.

Aznap nem jutottam el a földekre. Csak vártam, morcosan és önsajnálatban, míg megpillantottam, hogy Paloma jön át a dombon az apámmal és nagyapámmal, és a ház felé tartanak vacsorázni. Odafutottam a nagyapámhoz, és elmondtam neki, milyen tisztességtelenül bántak velem, még az állatok sem hagyták, hogy elmenjek a háztól. A nagyapám somolygott.

„Akár rossz volt hozzád a húgod, akár nem, nem számít – mondta. – De nagyon rosszul válaszoltál rá. Az egész tanyát megmérgezted a dühöddel. Az állatok próbáltak eltéríteni, de te nem hallgattál rájuk. Nem tisztelted, amit mondtak neked a viselkedésedről.”

A nagyapám megértette velem, hogy mintha követ dobtam volna egy tóba, a menekülés vágya és a düh negatív hullámot vetett a tanya energiájában. Ennek a romboló energiának a megosztása az állatokkal megtöri a bizalmat és tiszteletet, ami alapvető egy összefüggő rendszerben. Amikor az állatok nem bíznak benned, megpróbálnak eltéríteni (néha erővel), elfutni, vagy elérni, hogy elfuss előlük.

A kutyák világában a tisztelet a sportszerűséget jelenti

A kutyák, farkasok és prérifarkasok viselkedésének kutatása során az etológus, Marc Bekoff arra a meggyőződésre jutott, hogy a sportszerűség és a szándék világos kifejezése megmagyarázza, miért működnek olyan simán a kutyafélék közösségei. A fair play és a tiszta, őszinte kommunikáció a kölcsönös tiszteletet fémjelzik.¹

Például, amikor a kutyák és farkasok játszanak, ösztönösen megpróbálják kiegyenlíteni az esélyeket: a nagyobb farkas nem harapja meg a kisebbet annyira, mint tudná, és a falkában domináns kutya a háttára fekszik, és a hasát mutatja egy alacsonyabb státusú ebnek. Mindkét viselkedés azt fejezi ki: „ez csak mókázás, nem gondolom komolyan”. Emellett ha egy kutya véletlenül túl messzire megy, és bántja a játszótársát, mindig „bocsánatot kér” úgy, hogy farát feltartva a mellső lábára ereszkedik, amit a másik kutya úgy értelmez, mintha azt mondaná: „Hoppá, bocsánat! Játsszunk tovább.”

Azzal, hogy a kutyák és a farkasok tiszteletben tartják egymást játék közben, képesek minimális konfliktussal stabil falkát fenntartani. Ugyanezen az alapon Bekoff azt gondolja, hogy ez a kölcsönösen tiszteletteljes társas viselkedés a kutyáknál és farkasoknál segíthet bennünket, hogy jobban megértsük a saját emberi erkölcsünk alapjait – ami részben annak a kiváló képességnek köszönhető, hogy együtt tudunk működni egymással.

„Soha ne hibáztasd az állatokat – mondta nekem sokszor a nagyapám. – Ha az állatok furcsán viselkednek, azért van, amit te csináltál. Mindig tisztelned kell őket, mert felelős vagy értük.”

Idővel megértettem, hogy mit csináltam rosszul: nem tiszteltem az egyensúlyt és kölcsönös függést, ami a tanya zökkenőmentes működését biztosította. A szimbiotikus világban bármilyen apró hiba minden tagjának biztonságát fenyegeti. Persze fiatal voltam és tapasztalatlan. De köszönhetően a nagyapámnak és a tanya állatainak, gyorsan megtanultam, hogyan tartsam kordában a viselkedésemet és hangulatomat.

Megdolgozni az ételért

A könyveimben és tévéműsoraimban mindig hangsúlyozom, hogy a kutyák – sőt minden állat – veleszületett módon megszeretnének dolgozni az ételért és vízért. Nekünk, embereknek is megvan ez a szükségletünk. Ahogy említettem, mindenki dolgozott a családban, a lovaktól kezdve a kutyákon át az emberekig.

De az enivaló gyakran szűkös volt a farmon. Néha az anyámnak babból kellett levest készíteni, és felhívítani, hogy hat emberre jusson belőle. Ha a termés rossz volt, csak egy tortillát és egy tál levest kaptam egész nap. Ritkán beszélék az akkori szinte állandó éhségről. Ez a késszúráshoz hasonló üresség a gyomromban dühössé és hirtelenharagúvá tett, és néha dührohamaim voltak. Az éhség érzése még felnőttként is erre a dühre emlékeztet. Vissza kell fognom magam, és a jelenre kell figyelnem, hogy ne szippantson magába a „szükség” érzése a múltamból.

A farmon, ha az emberek éhesek voltak, akkor a kutyák is. A csirkék megelégedtek a kukacokkal, bogarakkal vagy magokkal; a lovak, öszvérek és tehenek füvet ehettek. De a kutyák a mi ételmaradékunktól függtek – ami hús, bab és tortilla volt.

Amikor a konyhaszekrények üresek voltak, Paloma elvitte a többi kutyát, hogy amit tudnak, vadásszanak a földeken. A zsákmány sovány volt. Szerencsénk volt, ha fogtak egy nyulat, halat, madarat vagy teknőst. De tőlem eltérően a kutyák soha nem lettek ingerültek, ha éhesek voltak. Nem nyafogtak és panaszkodtak, nem öntötték ránk a bosszúságukat. Mindennap dolgozni mentek, gondoskodtak a kölykeikről. Teljesen szabadon jöhettek-mehettek, de dolgozni és segíteni akartak. A dolgozókkal ellentétben nem jöttek későn, nem választották a rövidebb utat, és nem vettek ki szabadnapot. A kutyák mind értették, hogy a farm értékes részei, és ez örömtelivé tette számukra a munkát.

Elámultam a türelmükön, elkötelezettségükön és állandóságukon. Hogyne tiszteltem volna ezt a fajta munkamorált?

HOGYAN MUTATJÁK KI A TISZTELETET A KUTYÁK?

- ✓ Elismerik és tiszteletben tartják a személyes teret (egy másik állat terét, vagy területumát).
- ✓ Strukturált, udvarias módon közelednek egymáshoz.
- ✓ Tisztelik minden kutya helyét és képességét a falkában: kezdve a rangsor alján, a lom-

ha kutyánál, a gondtalan középsőn keresztül egészen az élen álló alfa-hímig. Tudják, hogy minden pozíció fontos.

- ✔ Megegyeznek abban, hogy követnek vagy vezetnek.

A tisztelet hierarchiája

Egy kutyafalkában három pozíció létezik – az élen, középen és a végén –, és mindegyik pozíció fontos szerepet játszik a falka túlélésében. Az első kutya a vezető. Mint Paloma, kíváncsi, nyugodt, határozott és magabiztos. Nemcsak a napi feladatokban vezeti a falkát, hanem új és izgalmas kalandok felé is. A középső kutya laza és gondtalan. Ő tartja a falka tempóját. A hátsó kutya pedig érzékeny. Figyelmes, éber, rendkívül figyel a környezetre, és benne a bujkáló lehetséges veszélyre.

Mivel a kutyák nem élnek olyan sokáig, mint mi, és mivel állandóan új kutyaszemélyiségekkel találkozom és dolgozom, ma a falkám folyamatosan változik. De szeretem kicsinek és kezelhetőnek megtartani az „otthoni” falkámat. Ez most éppen hat kutyából áll, és a legtöbben kistermetűek. A rangidős államférfi a 14 éves Coco, egy minicsivava, aki a legfiatalabb fiammal, Calvinnel nőtt fel, és osztozik önző, határozott személyiségében. Kora ellenére az élénk Coco még mindig a kakas. Életem sok változásánál velem volt, így különleges kapcsolatunk van – bár a legkedvesebb gazdája mindig Calvin lesz. A kapcsolatuk mély, mert valóban hasonló lelkek. Ha Calvin kutya lenne, ő lenne Coco, és fordítva.

A falkában elől van még Benson, egy platinaszőke, bájos törpespicc. Bár Benson csak kétkilós, óriási személyisége

Az otthonom és a Kutypsichológiai Központ között körülvesz egy egyre nagyobb gyönyörű kutyaalka

van, és született vezető. Erős, határozott, magabiztos, és hatalmas energiája van, mindig készen áll egy kinti kalandra, különösen, ha kedvencéről, a vízről van szó. Amikor figyelem, hogy bukik fel-le a kerti medencében, azt gondolom, mintha inkább delfinnek született volna, mint kutyának.

Ezután következik Junior, az izmos, sportos, szürke bundás „kék” pitbull. Junior stabil középső falkakutya. Nyugodt, vidám és energikus. Egy cseppet sem érdekli a vezetés, boldogan követ, amíg sok játékról van szó. Játék, játék, játék – Juniornak a világ egy óriási csodás játék, és minden játékszer benne. Nem igazán érdekli, ki nyer, ha csatlakozhat. De ha azt akarom, hogy lenyugodjon, és alávesse magát az akaratomnak, mindig boldogan engedelmeskedik, mert tudja, hogy mindig lesz újabb játék a jövőben.

Kiegyensúlyozott temperamentuma miatt Junior a jobbkezem: az a kutya, ami segít rehabilitálni a kibillent kutyákat. Elképesztően nyugodt és gyengéd, mindenhová velem utazik. Juniornak igazából olyan személyisége van, mint annak az álomkutyának, amit minden kislány és kisfiú szeretne otthonra: játékos, engedelmes és gyengéd.

Alfie, egy aranyszőke Yorkshire terrier keverék még egy középső falkatag. Juniorhoz hasonlóan laza, nyugodt és kibillenthetetlen. Az a küldetése az életben, hogy vagy mellettem, vagy a menyasszonyom, Jahira oldalán legyen, és mindenhová elkísérje – ami, mint ahogy bármelyik kutya bolond tudja, a világ legcsodálatosabb érzése. Juniorhoz hasonlóan Alfie is a lehető legjobb asszisztens, akit el lehet képzelni. Nagyon érzékeny a körülötte lévő összes ember és kutya szükségletére. Néhányan azt mondják, hogy a kutyák négy lábú angyalok, és Alfie ezt hihetővé teszi. Amikor egymásra nézünk, és érzem, hogy mélyen, szeretettel viszonyul hozzám, arra emlékeztet, ahogy az anyám nézett a gyerekeire: egyszerű, tiszta, feltétlen szeretettel.

A falka végén egy koromfekete mopsz áll, akit Giónak hívunk – a neve a National Geographicből ered, de viccből máshogy írjuk. Gio a bohóc a családban, és mindig megnevettet minket szándékos és véletlen mókázásával. Egy kicsit visszafogott is tud lenni, és a viselkedése egyenesen macskaszerű, amikor a kanapén együtt pihen velünk, vagy új emberekkel találkozik. Nem félős, de óvatos. Gio felajánlja a tiszteletét és szeretetét, de csak ha először megszolgáljuk.

Végül jön az apró, gombszemű csivava, Taco, akit Mexikó utcáiról mentettünk meg. Taco négyéves, de bölcsessége jóval meghaladja az éveit. Néha ezt a tulajdonságot a falka végén találjuk meg: ezek a kutyák félénkek vagy gyanakvóak

lehetnek az ismeretlen emberekkel és helyzetekkel szemben, de mindig nagyon is tudatában vannak mindennek, ami körülöttük folyik, és éles megfigyelői és bírái a többi kutyának és embernek. Ez a leírás tökéletesen illik Tacóra.

Miközben naponta figyelem ezt a szedett-vedett kutyafalkát, ahogy együtt játszik az udvaron vagy a kutyapszichológiai központban, arra emlékeztetnek, milyen alapvető dolog a tisztelet az egymással való kapcsolatukban. A falkavezér tiszteli a középső tagot, a középső tag tiszteli az utolsót, az utolsó pedig tiszteli az elsőt, mert minden pozíció valami fontosat nyújt a többinek. A kölcsönös tisztelet miatt ritkán van olyan konfliktus, amit ne tudnának gyorsan elrendezni saját maguk. Élő példái annak, hogy a tisztelet mindenhol előfordul az állatvilágban – kivéve talán a 21. századi embereket.

Tisztelet az emberek világában

Mi ösztönözhetne bennünket, hogy jobban tiszteljük egymást? A válasz abban a képességünkben rejlik, hogy bizalmat építsünk ki. Bár saját fajunk manapság nem igazán jeleskedik ebben, kutyáink a mesterei.

Attól tartok, modern korunkban a hagyományos tiszteletet felváltja a vagyon és túlzás iránti csodálat, és egyenlő a közösségi médiában szerzett „barátok”, lájkok vagy követők számával. Ez szomorú.

Az állatok világában a kutyák a testbeszéddel mutatják ki a tiszteletüket. A tiszteletlenség harcot eredményezhet, vagy a falkából való kitagadást. Az emberek világában annyira toleránsak vagyunk a tiszteletlenséggel, hogy gyakran nincs is következménye. Csoda, hogy néhány mai gyerek lázadó és instabil?

A milliárdos

Az emberek világában túlságosan is gyakran tiszteljük azokat, akik hatalmasok és gazdagok – még akkor is, ha teljesen instabil az életük. A kutyák azonban nem törődnek azzal, mi a munkánk, mennyi pénzt keresünk, vagy van-e jachtunk.

Vegyük B. úr esetét, aki az egyik ügyfelem, és ismert milliárdos. B. úr kutyákat szeretett volna személyes testőrnek és társnak, tehát vásárolt két német juhászt az egyik legjobb tenyésztőtől Németországból. B. úr azért hívott, mert zavarta, hogy az egyik kutya, Max eltávolodott tőle. B. úr és Max évekig nagyon közeli és gyengéd kapcsolatot ápolt. Aztán Max hirtelen hűvössé, tartózkodóvá vált, és nem volt hajlandó kedveskedni.

Megtudtam, hogy Max első kutyapárja, Rolf nemrég meghalt, akit B. úr egy új kutyával, Brunoval pótolta. Bruno azonnal felvette a B. úrhoz legközelebbi pozíciót. Láttam a problémát: egyszerűen a tiszteletről szólt. Bruno nagyon domináns kutya volt, és átvette a falkavezér szerepét – méghozzá úgy, hogy magasabb státusú lett, mint maga B. úr! Max, mint ahogy az összes kutya, azzal mutatott megfelelő tiszteletet az új falkavezérnek, hogy tartotta a távolságot Bruno „tulajdonától”, ami éppenséggel B. úr volt.

Bár B. urat tisztelték az üzleti világban, nem értette a tisztelet jelentőségét a kutyák világában. Amikor megmutattam B. úrnak, hogyan használja az energiát és testbeszédet, hogy visszavegye falkavezéri szerepét, Max többé nem kezelte Brunót a főnökeként, és mindkét kutya viszonzta a tiszteletet B. úr felé. Max ez után visszatért korábbi szeretetteljes kapcsolatához a gazdájával.

Ha meg akarjuk szerezni egy kutya tiszteletét, rá kell szolgáljunk. A kutyák világában pedig a tisztelet irányítja a viselkedést.

Ahogy engem neveltek, egy vezetővel vagy idősebbel való tiszteletlenség elképzelhetetlen volt, és még most, 46 évesen is szokásom, hogy az idősebb férfiakat és nőket „uramnak” és „hölgyemnek” szólítom. De a saját fiaimban, Andréban és Calvinben, akik 21 és 18 évesek, nem érzem ugyanazt a fajta tiszteletet – legalábbis nem azt, amit a szüleim és nagyszüleim kiváltottak belőlem. Még ma is tiszteletteljesen beszélek az apámmal. Az életemben játszott szerepe miatt bizonyos szavak soha nem hagyják el a számat, és bizonyos dolgokat nem teszek a jelenlétében. Így neveltek.

Sok tökéletes kutyát neveltem fel, de még mindig nem vagyok biztos benne, hogyan lehet tökéletes gyereket felnevelni. Visszanézve néha azt érzem, hogy a volt feleségem és én nem szabtuk a fiainknak elég szabályt és határt. Természetesen nagyon más világban nőttek fel, mint amiben én – és persze természetes módon próbálgatták a határaikat, ahogy én is tettem a nagyapám tanyáján.

A volt feleségem és én mindig próbáltunk a lehető legjobb szülők lenni, de gyakran nem értettünk egyet abban, hogyan kell nevelni és fegyelmezni a gyerekeinket. Én nagyon szigorú apa mellett nőttem fel, ami Mexikóban gyakori. A volt feleségem, aki Los Angelesben nőtt fel, inkább az amerikai módszerhez volt szokva, ahol a túl sok fegyelmezésről gyakran úgy tartják, hogy korlátozza a gyerek érzelmi fejlődését. A dolgokat tovább bonyolította a körülöttünk lévő kultúra, ami még lazább módszereket tükrözött. Andre és Calvin csak ezt a légmentőt ismerte.

A kultúránk és szülői módszereink közti különbség sok feszültséget okozott a családukban. Biztos vagyok benne, hogy ezzel nem voltunk egyedül. Végül is a gyerekekhez nem adnak használati útmutatót, és biztos, hogy nehezebb

őket felnevelni, mint a kutyákat! A fiaim megtanulták, hogy bizonyos dolgokat megtehetnek az anyjuk mellett, amit én nem engednék meg. Például úgy gondoltam, hogy a fiúknak kell a rendszeres házimunka és a napirend a hétvégére. Amint elég nagyok lettek, azt akartam, hogy legyen fizetett munkájuk, hogy kifejlődjön bennük a munkamorál. A volt feleségem viszont úgy gondolta, hogy a fiúknak élvezni kell a gyerekkoruk szabadságát, amíg el nem kerülnek főiskolára. Számára a főiskola kötelező volt.

Ez egy másik olyan pont volt, amiben nem értettünk egyet: én nem voltam meggyőződve arról, hogy a főiskola szükséges számukra. Bár egyik fiam sem tervezi, hogy egyetemre fog járni a közeljövőben, természetesen nagyon örülnék és büszke lennék, ha valamikor ebbe az irányba mennének. Egész életük során arra biztattam őket, hogy legyenek kíváncsiak, mindig tanuljanak, és olvassanak el minden könyvet, ami a kezükbe kerül.

De talán a saját élettapasztalatom miatt nem tartom a főiskolát a siker feltételének. Úgy gondolom, ha az ember követi az érdeklődését és ösztöneit, sikerre vezet, ha keményen dolgozik. Ha a főiskola ebben a tervben benne van, akkor jó. A lényeg: mindig azt akartam, hogy a továbbtanulás választása a fiaim kezében legyen.

Amikor Andre és Calvin felnőttek, úgy éreztem, hogy több és világosabb házirendre van szükség, és valódi következményekre, ha megszegik a szabályokat. A volt feleségem viszont nem igazán hitt a büntetésben, helyette a szívhez szóló beszélgetésekre és családi vitákra hajlott. Azt hiszem, hogy a fiaim összezavarodtak, és néha még ki is használták a szüleik különböző filozófiáját, hogy elérjék, amit szeretnének.

*Az intelligens kutyák ritkán akarnak a kedvében járni
olyan embernek, akit nem tisztelnek.*

William R. Koehler, kutyatréner

Tiszteld a többieket, hogy ők is tiszteljenek téged

Úgy gondolom, minden csoportban szükséges egy bizonyos fokú tisztelet és a szerepek elismerése a rend fenntartásához, mint ahogy ez igaz egy kutyafalkában. Ha nem tiszteld a szüleidet fiatalkorodban, hogyan tisztelhetnéd később a tanáraidat? A főnökeidet? A barátaidat? A házastársadat? A tiszteletet nagyon fontos megtanulni gyerekekként, mert, mint az állatvilágban, két irányban működik.

A kutyakölykök mindössze kéthetes korukban megtanulják a tiszteletet az anyjuktól. Az anyakutyák felveszik a kölykeiket, és a nyakuknál fogva megrázzák, vagy megbökkik őket az orrukkal, ha olyat tesznek, ami nem helyes.

Büszkén figyelem, ahogy a fiaim – akik most már fiatalemberek – különleges, figyelemre méltó emberekké fejlődnek. Boldogan látom, hogy olyan sok leckét megfogadtak, amit a tiszteletről tanítottam nekik, és most, már érettebb fejfel megértik. Amikor kamaszok voltak, és jobban érdekelte őket, hogy a társaik előtt bevágódjanak, mint hogy a szüleikre hallgassanak, Andre és Calvin azt hitték, hogy a munkám komolytalan és könnyű. „Amit az apánk a tévében csinál, az hülyeség”, mondták a barátaiknak, bár tudom, hogy nem gondolták komolyan. Ma mindkét fiam mélyen tiszteli, amit a munkámmal elértem: az emberek nevelését, a hozzáállás változását és a nyitott gondolkodást. Csak azután, hogy kifejlődött bennük ez a tisztelet, kezdtek érdeklődni az

Abogy figyeltem, hogy Andre (jobbra) okos, tisztelettudó fiatalemberré érik, az apámmal való kapcsolatomra emlékeztetett (balra)

iránt, hogyan használhatnák a tévét mint médiumot a saját önkifejezésükre.

Ez az érdeklődés kifizetődött számukra. Calvin az Emmy-jelölt gyerekekről készített tévéműsor, a *Mutt and Stuff* főszereplője, Andre pedig nemsokára elindít egy saját tévés projektet. Mindketten sok igazi felnőtt felelősséget visznek a vállukon, és ezt hidegvérrel kezelik. Soha nem számítottam rá, hogy a fiaim így a nyomomba lépnek, de nagyon örülök és büszke vagyok rá, hogy a részese lehetek.

Tisztelet és kötődés

Paloma megtanította nekem, hogy mások tisztelete alapvető a személyiség fejlődésében. Az ő világában a faj nem

számított, sem a nem, a fajta vagy a hit. A kutyáknak az számít, hogy mindenki végzi a feladatát, és tiszteli a helyét a falkában.

A lecke, amit megtanultam, hogy ha tisztelem az embereket és kutyákat körülöttem, azt mutatom, hogy kötődöm hozzájuk. Ez a kötődés teszi lehetővé, hogy együtt bizalmat építsünk ki: azt a kötődést, ami minden falkát összetart. Ez a kötődés teszi lehetővé azt is, hogy egy önmagunknál nagyobb cél érdekében összefogjunk – akár azt jelenti ez, hogy együtt felállítsuk a családi karácsonyfát, megosszuk a munkát a tanyán, vagy egy tévés csapattal együttműködünk egy műsorban. Ha a tiszteletet helyezem előre, könnyebbnek érzem magam, minden vállalkozásom simábban megy és jobban sikerül.

Több mint 40 éve egy furcsa, fehér szőrű, Palomának hívott mexikói tanyasi kutya belenézett egy kíváncsi kisfiú szemébe. Abban a tiszteletteljes és magával ragadó egyetlen pillanatban vetette el a magjait annak az embernek, akivé váltam. Néha úgy gondolom, hogy ha a világon több ember tanulhatott volna egy Palomához hasonló tanítótól, akkor a világ együttműködőbb és békésebb hely lenne mindenki számára.

Paloma büszkesége és erőteljes kiállása a falka élén mindig azt fogja számomra jelképezni, hogy mit jelent tisztelni és tisztelve lenni. Bár én messze vagyok a tökéletestől (ahogy a fiaim gyakran mondják), és időnként ahhoz a büszke, rebellis kisfiúhoz hasonlítok, aki minden férfiban lakozik, mindig próbálom ugyanazt a tiszteletet megadni a kutyáimnak, családomnak, kollégáimnak és rajongóimnak, mint amit én is szeretnék tőlük. Próbálom fejben tartani, hogy jelképesen mindannyian ugyanazon a „tanyán” dolgozunk –

és ha ezzel a feltételezéssel éljük az életünket, nagyobb az esély arra, hogy közös erőfeszítéseink sikerrel járnak.

I. KUTYALECKE

Hogyan gyakoroljuk a tiszteletet

- ✔ Figyeljünk oda jól. Az odafigyelés kommunikáció, és azt az érzést adja az embernek, hogy meghallgatják. Lehet, hogy nem értünk egyet, de legalább odafigyelünk. Ez a tisztelet.
- ✔ Mindig ismerjük el mások eredményeit, mindegy, milyen aprók azok.
- ✔ Hagyjuk az embereket önmaguk lenni. Ne ítéljük, és ne próbáljuk őket megváltoztatni.
- ✔ Legyünk szavahihetőek. Úgy tegyünk, ahogy megígértük. Az őszinteség tiszteletet szül.